

вану(-их) самосвідомістю як функцією: перехід від однієї мовної компетенції до іншої можливо здійснити її внутрішньомовними ресурсами лише за тієї умови, що в ній буде міститися деструктивний елемент. Цей елемент дозволяє порушувати правила даної мовної компетенції (або мовної гри в сенсі Вітгенштайна). Приклад такого деструктивного елемента ми воліємо бачити в Кантовому понятті *трансцендентальної апперцепції*. Функція самосвідомості полягає в можливості порушувати правила мовної гри.

Д. Є. Михайлов, асп., НаУКМА, Київ
mykhaylovdj@ulma.edu.ua

ПОСТФЕНОМЕНОЛОГІЧНА ЕКСПЛІКАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМО-ЗВ'ЯЗКУ (МЕДІАЦІЇ) МІЖ ЛЮДИНОЮ І ТЕХНІКОЮ

Постфеноменологія – це сучасна філософська школа, чий фокус рефлексії спрямовано на концептуалізацію сутності техніки у її дотичності до людського буття. Назва школи унаочнює її інтелектуальне підґрунтя. Класичну феноменологію репрезентовано тут крізь низку "класичних" понять, з-поміж яких проблема інтенційності посідає чільне місце. Однак у постфеноменологічних студіях інтенційність набуває нової смислової глибини. Тепер ця проблема експлікується у горизонті технологічної інтенційності, а взаємозв'язок людини і техніки перетворюється на той інтелектуальний ландшафт, у якому це питання набуває справжньої змістовності. Щоб від початку позбутися двозначності зазначимо, що сучасні дослідники у якості семантичних відповідників поняттю інтенційності використовують такі концепти як: медіальність, технологічна інтенційність, взаємозв'язок людини і техніки тощо. Класична феноменологія унаочнила нерозривність зв'язку між свідомістю і світом, в який цю свідомість занурено. Постфеноменологія погоджується з цією максимом, однак додає до неї важливу ремарку: "Сьогодні наша свідомість пов'язана зі світом не на пряму, а опосередковано, засобами техніки". Ба більше, не існує досвіду поза межами технологічної медіації. І ще одне, будь-яка технологічна медіація – це не-нейтральна "точка доступу до реальності", а навпаки – складна процедура викривлення та трансформації світу і, відповідно, свідомості, яка у цьому світі репрезентує себе. Однак чим саме є технологічна медіація і які її засадничі риси?

Передовсім, це завжди конкретний спосіб "викривлення" людської інтенційності за посередництва технологічного артефакту. Щоразу, використовуючи техніку, ми трансформуємо свій спосіб доступу до реальності. Інакше кажучи, "крізь" техніку реальність щоразу відкривається для нас по-новому, у формах, які раніше були нам недоступні. Дон Айді і інші сучасні дослідники схильні виокремлювати чотири ключові форми "доступу" нашої свідомості до реальності за посередництва техніки. Це "взаємозв'язок злиття" (*embodiment relations*), "герменевтична взаємо-

зв'язок" (hermeneutic Relations), "взаємозв'язок відчуження" (alterity relations), "фоновий взаємозв'язок" (background relations). Тут ми коротко проаналізуємо перших дві форми.

Почнемо із "взаємозв'язку злиття" (embodiment relations). Однією з ключових характеристик цього типу медіації можна вважати таке розширення перцептивних меж суб'єкта, в умовах яких сам технологічний артефакт (який є головною причиною такого розширення) залишається за межами нашої безпосередньої уваги. Інакше кажучи, коли інтенція нашої свідомості спрямована на відповідний предмет у світі (нехай це буде гора на яку я дивлюсь крізь бінокль), то центром моєї уваги буде саме об'єкт (гора), а не технологічний артефакт (бінокль), "крізь" який я споглядаю світ і який значно розширює межі мого досвіду. У цьому контексті важливо враховувати ту форму, у якій для спостерігача існує технологічний артефакт (бінокль), сучасні дослідники описують її поняттям semi-transparency (напівпрозорість). Втім, така "напівпрозорість" за різного типу технологічної медіативності "виявляє" себе по-різному. Якщо для "медіації злиття" "прозорість" технологічного артефакту слугує запорукою його функціональної продуктивності (як у нашому прикладі з біноклем), то у випадку з герменевтичним типом зв'язку ситуація змінюється докорінно. За останнього типу медіації технологічний артефакт, навпаки, має бути максимально "не-прозорим" задля того, щоб ми могли інтерпретувати його послідовно і коректно.

У герменевтичному типі технологічного зв'язку людини і світу ключовим стає те, що машина перетворюється на текст, який ми повсякчас намагаємося інтерпретувати. Однак у якій сфері нашого життя ми стикаємося з подібним типом медіації? Всюди, де технологічний артефакт потребує від нас певної "інтерпретації", повсякчас, коли техніка "створює" відповідний тип знання, ми маємо справу з герменевтичним типом взаємозв'язку. Особливо визначальним цей тип медіації стає для сучасної науки. Перш за все наука, на є результатом технологічного поступу. У цьому контексті представники сучасної постфеноменології залишаються вірними максимам філософії М. Гайдеґера, який переконував, що наука – це лише "втілена", (applied technology). Інакше кажучи, сучасна наука – це передовсім одна з форм, "іпостасей" сучасної техніки. Не дивно, що одним з головних понять, що активно фігурує у межах постфеноменологічного дискурсу, є поняття технонауки (Technoscience). Другий нюанс, який послідовно впливає з попереднього – будь-яка революція у науці передовсім зумовлена появою нового технологічного інструментарію.

Тож якщо "взаємозв'язок злиття" є тією формою медіації яка розширює межі людського досвіду, то герменевтичний тип є унікальним способом продукування наукового знання. Обидва типи медіації хоч і не описують повного спектру взаємодії між людиною і технікою, однак дають зрозуміти масштабність цього спектру та унаочнюють його потенціал до зростання.